

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Zdeňka Kühna v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalovanému: **Nejvyšší správní soud**, se sídlem Moravské náměstí 6, 657 40 Brno, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 28. 8. 2013, č. j. 30 A 80/2012 – 27,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á.**
- II.** Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobce (dále též „stěžovatel“) se žalobou doručenou Krajskému soudu v Brně dne 24. 9. 2012 domáhal vydání rozsudku: „*z a k a z u j e s e p ř e d s e d o v i N e j v y š š í h o s p r á v n í h o s o u d u, a b y p o k r a č o v a l v p o r u š o v á n í ž a l o b c o v a p r á v a n a p r o c e s n í n á v r h, a p ř í k a z u j e s e m u, a b y o b n o v í l s t a v p ř e d z á s a h e m, k e d n i z a d r ž e n í p o d á n í 5. d u b n a 2 0 1 2 (N a 8 7 / 1 2, S 1 1 6 / 1 2), a n e p r o d l e n ě p ř e d a l n á v r h n a u r č e n í l h ů t y p ř í s l u š n ě m u s e n á t u N S S.*“ Spolu s podáním žaloby však nebyl zaplacen soudní poplatek.

[2] Krajský soud v Brně proto vyzval žalobce usnesením ze dne 19. 6. 2013 k zaplacení soudního poplatku za správní žalobu, soudní poplatek však zaplacen nebyl. Žalobce podáním ze dne 11. 7. 2013 požádal o osvobození od soudních poplatků, z důvodu „vyjádřeného zákonodárcem v procesním řádě“, naprostý nedostatek prostředků doložil „prohlášením“ a svoje sociální poměry toutéž listinou. Krajský soud v Brně s ohledem na judikaturu Nejvyššího správního soudu (zejména rozsudek ze dne 19. 7. 2012, č. j. 3 As 59/2012 – 7) žádost žalobce o osvobození od soudních poplatků zamítl.

II. Kasační stížnost a vyjádření k ní

[3] Stěžovatel napadl uvedené usnesení krajského soudu kasační stížností, v níž uvedl, že napadený akt je „*projevem svévole i nesoudnosti, počínaje výrokem a konče poučením.*“

[4] Stěžovatel namítl pochybení krajského soudu týkající se tiskopisu 060, zejména argumentoval, že žádná neprávnická osoba není povinna vyjadřovat se v právnické terminologii a brojí proti zasílání *tiskopisu* vzor 060, který je *objemný*, neobsahuje potřebné kolonky a jeho poslání je finančně náročné.

[5] Další výhrady směřují k detailům posouzení jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků, stěžovatel zejména tvrdí, že krajský soud chybně posoudil jeho majetkové a osobní poměry, přičemž poukázal na doložené čestné prohlášení.

[6] Stěžovatel dále brojil proti tomu, že z něj krajský soud dělá kverulanta, ačkoliv je v ČR je kverulantství pojmově vyloučeno, nadto soud aplikuje judikaturu, která na jeho případ nedopadá.

[7] Stěžovatel též namítl podjatost všech soudců Nejvyššího správního soudu, neboť žalovaným v řízení je právě Nejvyšší správní soud. Podotkl také, že takto ústavně nekonformní předpis by měl být předložen k posouzení Ústavnímu soudu.

[8] V neposlední řadě stěžovatel tvrdil, že nesprávné je i poučení o opravném prostředku, když odvolání ani kasační stížnost proti dočasnému vedení řízení nejsou přípustné.

[9] Další kasační argumentace stěžovatele (machinace s nápadem na KS v Brně, komentáře ke stylistice soudních rozhodnutí, obecná polemika se soudní činností apod.) se již nevztahuje k projednávané věci, či ji nelze podřadit pod zákonné důvody pro podání kasační stížnosti ve smyslu § 103 odst. 1 s. ř. s., soud se jí proto při projednávání předmětné kasační stížnosti nezabýval.

[10] Závěrem stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadenému usnesení Krajského soudu v Brně „*odňal účinnost*“ a „*přikázal žalobu krajskému soudu, kde se nepřidělují věci bez ohledu na rozvrh práce.*“

[11] Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[12] Nejvyšší správní soud při posuzování kasační stížnosti nejprve hodnotil, zda jsou splněny podmínky řízení, přičemž dospěl k závěru, že kasační stížnost má požadované náležitosti, byla podána včas a osobou oprávněnou, a není důvodné kasační stížnost odmítnout pro nepřipustnost. Důvodnost kasační stížnosti posoudil Nejvyšší správní soud v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž je povinen přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[13] Kasační stížnost není důvodná.

[14] Nejvyšší správní soud na úvod poznamenává, že netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení žalobce advokátem v řízení o kasační stížnosti, protože předmětem posouzení je rozhodnutí o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku za řízení před krajským soudem. Požadavek, aby žalobce dostal těmto povinností, by vedl k řetězení téhož problému, což by popíralo smysl samotného řízení o této kasační stížnosti a nesvědčilo by ani zásadě hospodárnosti a rychlosti řízení (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 7. 2012, č. j. 4 Ads 66/2012 – 22; všechna zde citovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu dostupná na www.nssoud.cz).

[15] Žalobce v kasační stížnosti namítl podjatost všech soudců Nejvyššího správního soudu, neboť tento soud je v dané věci v pozici žalovaného. Dále uvedl, že ústavně nekonformní předpis by měl být předložen k posouzení Ústavnímu soudu. Jiné konkrétní argumenty ve prospěch svého návrhu na vyloučení všech soudců zdejšího soudu z rozhodování o kasační stížnosti žalobce neuvádí. Nejvyšší správní soud se již vyjádřil v tom smyslu, že obecně formulované námitky podjatosti všech jeho soudců, která není podpořena konkrétními důvody pro vyloučení jednotlivých soudců, nelze vyhovět a není třeba se jí zabývat samostatně (v podrobnostech viz zejm. rozsudek ze dne 29. 3. 2012, č. j. 9 Ans 2/2012 - 52). V nyní projednávané věci jde zčásti o odlišnou situaci, neboť žalobce námitku podjatosti opírá o skutečnost, že o kasační stížnosti má rozhodovat tentýž soud, vůči kterému směřuje předmětná žaloba. Nejvyšší správní soud se již dříve zabýval touto situací a v rozsudku ze dne 27. 3. 2013, č. j. 2 As 20/2013 - 14, vyslovil, že *„je vyloučen postup, aby o kasační stížnosti rozhodl jiný orgán, neboť jediným soudem, jenž je oprávněn projednat a rozhodnout kasační stížnost proti pravomocnému rozhodnutí krajského soudu ve správním soudnictví, je právě Nejvyšší správní soud (§ 12 odst. 1 s. ř. s.); ostatně nablíženo logikou takto uplatněné námitky by na Nejvyšším správním soudě nebyl žádný soudce, který by o podjatosti mohl rozhodnout (viz usnesení zdejšího soudu ze dne 1. 7. 2009, č. j. Vol 4/2009 - 13)“*. Nejvyšší správní soud se ztotožňuje s tímto právním názorem, námitkou podjatosti se proto nezabýval. Své tvrzení o neústavnosti blíže neurčeného předpisu žalobce v této souvislosti rovněž nijak nespécifikoval, takže není zřejmé, co a proč by mělo být předloženo Ústavnímu soudu.

[16] Poté Nejvyšší správní soud přistoupil k meritornímu posouzení věci, především se zabýval námitkami vztahujícími se k posouzení žádosti o osvobození od soudních poplatků.

[17] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. může být účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvláště závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly. Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.

[18] Není sporu o tom, že osvobození od soudních poplatků je procesní institut, jehož účelem je ochrana účastníka řízení v tíživých poměrech před nepřiměřeně tvrdým dopadem poplatkové povinnosti. Z citovaného ustanovení je zřejmé, že účastník řízení musí o osvobození od soudních poplatků požádat a doložit, že nemá dostatečné prostředky k tomu, aby soudní poplatek zaplatil. Požádá-li účastník o osvobození od soudních poplatků, soud mu zašle formulář vzor 060 o. s. ř. (Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech) s tím, aby byl ve stanovené lhůtě vyplněn a s příslušnými potvrzeními soudu vrácen, aby bylo možno na jeho podkladě o žádosti rozhodnout. Vyplnění tohoto formuláře ovšem není jediným možným způsobem, jak může účastník řízení prokázat, že nemá dostatečné prostředky. Jedná se pouze o zavedenou praxi usnadňující rozhodování o podané žádosti. Účastník může nepochybně nedostatek prostředků

k tomu, aby zaplatil soudní poplatek prokázat i jinak, ale vždy tak, aby to poskytovalo úplný obraz o jeho majetkových a osobních poměrech. Chce-li účastník řízení, aby mu bylo přiznáno osvobození od soudních poplatků, musí jednak uvést, v čem spočívá jeho nedostatek prostředků, v důsledku něhož nemůže soudní poplatek zaplatit, a jednak musí své tvrzení řádně doložit. Právní úprava institutu osvobození od soudních poplatků neukládá soudu, aby za účastníka vyhledával další skutečnosti, které mají jeho nedostatek prostředků dokládat (k této otázce viz např. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 – 50, publ. pod č. 537/2005 Sb. NSS).

[19] V dané věci stěžovatel v žádosti o osvobození od soudních poplatků uvedl, že má naprostý nedostatek prostředků, což doložil čestným prohlášením. Toto vlastní „prohlášení“ obsahovalo jeho osobní údaje, dále uvedl způsob bydlení, výši příjmů, důvod nevýdělečné činnosti – plná invalidita, výši peněžních závazků, způsobilost zcizovat, státní podporu – příspěvek na živobytí, majetek a běžné výdaje. Žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků byla zamítnuta proto, že stěžovatel neprokázal splnění podmínek pro osvobození, nedoložil řádně své majetkové a osobní poměry a nesplnil břemeno důkazní. Jak uvedl Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 4. 9. 2012, č. j. 7 Ans 15/2012 – 15, může žadatel nedostatek prostředků pro zaplacení soudního poplatku prokazovat i jinak, než řádným vyplněním Prohlášení, včetně prokázání tvrzení, ovšem vždy pouze tak, aby to poskytovalo úplný obraz o žadatelových majetkových a osobních poměrech. Ze spisu však vyplývá, že v dané věci tato podmínka splněna nebyla a potřebné podklady pro možnost úvahy o částečném či úplném osvobození od soudních poplatků nebyly krajskému soudu předloženy. Jak správně uvádí krajský soud, pokud jsou žalobcem dokladované skutečnosti neaktuální, či neúplné, má soud povinnost žádost žadatele zamítnout (viz také rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009 – 88, Sb. NSS 1962/2010). Platí přitom, že nesplní-li účastník svoji povinnost důkazní, soud výdělkové a majetkové poměry nezjišťuje (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 – 50). Postupu krajského soudu tedy nelze nic vytknout, protože pouze v této otázce správně aplikoval judikaturu Nejvyššího správního soudu.

[20] Krajský soud vzal také v úvahu, že osvobození od soudních poplatků je nutno chápat pouze jako krajní prostředek zajišťující právo na přístup k soudu pro nemajetné účastníky a řízení o osvobození od soudního poplatku je součástí řízení o věci samé, přičemž toto řízení nemůže stát na náročném a obsáhlém dokazování, neboť je předpokladem pro další postup soudu; při úvaze o splnění podmínek pro osvobození soud vychází z žádosti a dokladů účastníka řízení (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 2. 2012, č. j. 1 As 10/2012 – 17, www.nssoud.cz).

[21] Vzhledem k tomu, že krajský soud stěžovatelovo čestné prohlášení přijal a vycházel z něho při svém rozhodování o jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků, Nejvyšší správní soud považuje námitky stěžovatele týkající se zaslání tiskopisu 060 za bezpředmětné, a tudíž se jimi dále nezabýval.

[22] Námitce stěžovatele, že jej krajský soud záměrně staví do postavení kverulanta, Nejvyšší správní soud nepřisvědčil, neboť krajský soud v napadeném usnesení dostatečně a zevrubně zdůvodnil, proč považuje stěžovatelovo jednání za kverulatorní a právo zneužívající, a to i s uvedením konkrétních případů. Krajský soud uvedl, že s ohledem na počet a typ věcí na žádost stěžovatele nelze nahlížet jinak, než jako na zneužití práva podat žádost o osvobození od soudních poplatků a na ustanovení advokáta. Skutečný a jediný účel žádosti je jiný, než ten formální. Jak již uvedl v předchozích rozhodnutích opakovaně Nejvyšší správní soud, z celkové aktivity stěžovatele je evidentní, že jde o kverulanta, který soudům směřuje své žádosti

nikoliv proto, aby bylo rozhodnuto o věci, ale proto, aby bylo nějak rozhodnuto. Stěžovatel se veškerou svou činností snaží dosáhnout toho, aby maximalizoval počet soudních rozhodnutí. Krajský soud v napadeném usnesení nadto navazoval na ustálenou (a pro daný případ relevantní) judikaturu Nejvyššího správního soudu založenou na tom, že ve výjimečných případech lze odůvodnit neosvobození od soudního poplatku zneužitím tohoto institutu, a to za podmínky, že toto odůvodnění bude dostatečně konkrétní a přesvědčivé.

[23] Nejvyšší správní soud k této úvaze připomíná, že stěžovatel vede před správními soudy rozsáhlé množství sporů. V evidenci zdejšího soudu je vedeno ke dni vydání tohoto rozhodnutí přes 980 spisů, kde žalobce vystupuje v pozici stěžovatele či navrhovatele. Jen od počátku roku 2013 do konce listopadu 2013 napadlo k Nejvyššímu správnímu soudu 395 věcí, v nichž žalobce vystupuje jako účastník řízení. Z evidence zdejšího soudu je dále patrné, že množství žalobcem vedených sporů se v průběhu času zvyšuje. Pouhá skutečnost, že stěžovatel vede takové množství sporů, přirozeně sama o sobě neznamená, že by jeho žádostem nemohlo být vyhověno. Rozhodující je sériovost a stereotypnost stěžovatelem vedených sporů, spojená s opakováním obdobných či zcela identických argumentů.

[24] Zdejšímu soudu je však rovněž z úřední činnosti známo, že neplněním výzev k zaplacením soudního poplatku a opakovanými žádostmi o osvobození od soudních poplatků stěžovatel rozehrává procesní „ping-pong“ mezi ním a správními soudy, který prodlužuje řízení o žalobě nebo kasační stížnosti o několik týdnů až měsíců. Žalobce zpravidla požádá o osvobození od soudních poplatků před krajským soudem. Ten jeho žádost zamítne z důvodu svévolného uplatňování práva žalobcem a jeho obstrukčnímu přístupu k vedení řízení. Nejvyšší správní soud dále připomíná, že opakovaně vyhodnotil okolnosti, za nichž žalobce uplatňuje u soudu svá práva, jako projev svévolného a účelového uplatňování práva (viz např. rozsudek ze dne 8. 3. 2012, č. j. 2 As 45/2012 – 11). Žalobce svá práva uplatňuje převážně šikanózním způsobem a nesoudí se veden snahou o meritorní řešení sporu, ale pro samotné vedení sporu (viz např. rozsudek ze dne 7. 6. 2012, č. j. 2 As 82/2012 - 13).

[25] Nejvyšší správní soud si je vědom znění čl. 36 Listiny základních práv a svobod, který zaručuje právo na soudní ochranu. Okolnosti, za nichž žalobce uplatňuje svá práva, však nelze považovat za výkon subjektivního práva v souladu s právním řádem. Chování žalobce naopak naplňuje znaky zneužití práva, které zdejší soud vymezil např. již v rozsudku ze dne 10. 11. 2005, č. j. 1 Afs 107/2004 - 48, č. 869/2006 Sb. NSS. Zneužitím práva se rozumí „*situace, kdy někdo vykoná své subjektivní právo k neodůvodněné újmě někoho jiného nebo společnosti; takovéto chování, jímž se dosahuje výsledku nedovoleného, je jenom zřádně dovolené*“. K zákazu zneužití práva se vyjádřil také rozšířený senát, podle něhož zákaz zneužití práva představuje pravidlo českého vnitrostátního práva, včetně práva veřejného, které vyplývá z povahy České republiky jako materiálního právního státu založeného na určitých vudčích hodnotách, ke kterým vedle úcty ke svobodě jednotlivce a ochraně lidské důstojnosti patří mimo jiné i úcta k harmonickému sociálnímu řádu tvořenému právem a odepření ochrany jednání, které práva vědomě a záměrně využívá v rozporu s jeho smyslem a účelem. Zákaz zneužití práva je v jistém smyslu *ultima ratio*, proto musí být uplatňován nanejvýš restriktivně a za pečlivého poměření s jinými obdobně důležitými principy vlastního právního řádu, s nimiž se může střetnout (usnesení rozšířeného senátu ze dne 27. 5. 2010, č. j. 1 As 70/2008 - 74, č. 2099/2010 Sb. NSS, a v něm uvedená judikatura).

[26] Nedůvodná je rovněž námitka, že krajský soud nesprávně poučil stěžovatele o možnosti podat kasační stížnost proti napadenému usnesení. Podle ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu není rozhodnutí o zamítnutí žádosti o ustanovení zástupce a osvobození od soudních poplatků rozhodnutím, jímž se pouze upravuje vedení řízení, a kasační stížnost

proti němu je proto přípustná (srov. rozsudek ze dne 30. 9. 2003, č. j. 1 Azs 5/2003-47, publ. pod č. 108/2004 Sb. NSS).

[27] K dalším námitkám stěžovatele lze souhrnně konstatovat, že většina z nich není vůbec způsobilá zpochybnit věcnou správnost a zákonnost napadeného usnesení.

[28] Závěrem Nejvyšší správní soud podotýká, že nerozhodoval o námitce stěžovatele týkající se namítaného zkrácení lhůty pro podání kasační stížnosti v důsledku stanovení desetidenní lhůty pro zaplacení soudního poplatku podle II. výroku napadeného usnesení, neboť se jedná o výzvu k zaplacení soudního poplatku, proti které není podání kasační stížnosti přípustné (viz k tomu rozsudek Nejvyššího správního soudu z dne 16. 4. 2008, č. j. 1 As 2/2008-47).

[29] Vzhledem k tomu, že Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost nedůvodnou, zamítl ji dle § 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s. Ve věci rozhodl bez nařízení jednání v souladu s § 109 odst. 2 věta první s. ř. s.

[30] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1 věta první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Nejvyšší správní soud žádnému z účastníků náhradu nákladů nepřiznal, protože stěžovatel v řízení úspěch neměl a žalovanému žádné náklady s tímto řízením nevznikly.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 18. prosince 2013

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu